

Hembygdsbladet

Årgång 21, nummer 1
April 2019

Enhörna Hembygdsförenings
informationsskrift

ENHÖRNA
HEMBYGDSFÖRENING

Enhörna Hembygdsförening inbjuder till ÅRSMÖTE

Söndagen den 28 april 2019 kl 15.00 i Bygdegården.

År 1937 bildades Enhörna Hembygdsförening och då beslutades att årsmötet skulle hållas i Bygdegården, sista söndagen i april klockan 15.00 – och det gäller fortfarande!

Dessutom firar hembygdsmuséet 50 år i år!

Program

- Sedvanliga årsmötesförhandlingar
- Lotteri och försäljning av Enhörnafilmer, böcker, vykort och skrifter
- Tal av Anne-Marie Andersson om sjöfarten- en förutsättning för att förr kunna bo på en ö samt lite tankar från muséets 50 år.
- Kaffe eller te med dopp.

VÄLKOMMEN!

Motioner till årsmötet ska vara styrelsen tillhanda senast söndagen den 15 april.

VÅRT MUSEUM FYLLER 50 ÅR!

I april 1969 invigdes vårt museum. Skolverksamheten i kyrkskolorna avslutades till julen 1965. Därefter föddes idén till att inrätta ett museum i båda skolorna. Vår första intendent var Gunnar Wistedt, Hammarby, som snabbt började samla föremål. Grevinnan Signhild Aminoff, Horn, var Hembygdsföreningens ordförande och Rudolf Lundgren, Sånghus var en av ledamöterna.

På den högra bilden sitter Grevinnan och Rudolf i den just då skänkta släden. Ekensbergs vällingklocka skänktes också till föreningens samlingar. På väggarna i bakgrunden syns foton som grevinnan skänkt och dessa la grunden till vårt "fotogalleri".

Är det någon som har mer information om museets första år så hör gärna av er till någon i styrelsen.

Tack på förhand! Anne-Marie

Båda dessa bilderna är med grevinnan Signhild Aminoff, Horn och Rudolf Lundgren, Sånghus. Ekensberg vällingklocka i bilden nedan står fortfarande i fotorummet.

Vår första intendent Gunnar Wistedt.

UTDRAG UR J. DAVID PETTERSSONS FANTASTISKA LEVNADSBEKRIVNING ”EN ÅTERBLICK PÅ FLYDDA TIDER”

I Hembygdforeningens ägo finns en levnadsbeskrivning från år 1957 skriven av J. David Pettersson med titeln ”En återblick på flydda tider”. Boken innehåller ca 200 sidor maskinskriven text med foton. Vid den tiden då han nedtecknade detta var han i sjuttioårs åldern. Han föddes den 4 februari 1889 och levde största delen av sitt liv i Sandviken, Enhörna. Allt är mycket välskrivet och framför allt en intressant skildring av livet under 1900-talets första hälft. Jag kommer att återge en del av innehållet i våra hembygdsblad framöver. /Anne-Marie

”Från den 14 mars år 1900 till den 14 mars 1903 ägde och brukade min far ¼ mantal Norrlöt i Ytterenhörna. Till denna egendom var då 40 tunnland öppen åker. På den tiden var det vanligt att man på en sådan gård hade två fullgoda drängar och två stycken pigor. Drängarna hade i lön 25 kronor i månaden för sex månader och 20 för de

övriga sex som räknades för vintermånader. Pigorna däremot hade 10 kronor i månaden året om, därför att de hade ju även på vintern, sedan det blivit mörkt, arbete inomhus, då drängarna var lediga. På en gård som vår var det ganska vanligt på den tiden att man hade 3 hästar och ett par oxar för körsloernas utförande. Allt arbete utfördes för hand med undantag att vi hade slåttermaskin. Sista året hade vi troligen även radsåningsmaskin. Men första tiden såddes för hand. All säd skars med lie. Under slåtter- och skördetiden lejde man ofta hjälp. I vanliga fall brukade vi vara 5-6 skärkarlar och lika många upptagare, som band säden i kärvar. Tröskningen var ett arbete som ofta räckte hela vintern. Tröskverket var hemmagjort av särskilda yrkesmän, som kallades tröskverksbyggare. Tröskverken var tillverkade av trä och försedda med s.k. slagcylinder och drevs med körvandring, som drogs av två par dragare, vanligen oxar. Om hela kapaciteten vid en sådan tröskning skulle tas ut, fordrades det minst 11 personer och om halmen skulle stackas, måste man vara 13. Det gick då vanligen till så att man bytte arbetskraft mellan gårdarna. Så tröskade man en, två eller tre dagar i sträck, allt eftersom man hade sädesslag och utrymme på logarna. Om man hade tröskat ett par dagar, hade man sedan arbete

Ovanstående teckning har gjorts av min kusin Gösta Sundbaum, som dock aldrig har sett tegelbruket. Därtill är han för ung. Han har ritat efter en skiss av mig och efter instruktioner på ort och ställe av min bror Oskar. Enligt min mening har han lyckats mycket bra.

i flera veckor med att rensa denna säd. Det var ett ändlöst, tråkigt arbete både att stå och dra rensmaskinen och att ösa på och ösa undan. Om det ändå hade varit nog med att göra det en gång, men skulle man ha säden ren, måste man låta den gå genom rensmaskinen två gånger.

År 1890 köpte min far ett gammalt tegelbruk vid Mälaren i Ytterenhörna socken vilket sedan drevs t.o.m.1903. Det såldes och revs ner åren 1904-1905. Huvudsaklig tillverkning var taktegel. Denna industri blev redan vid sekelskiftet helt mekaniserad. Det är därför mycket intressant för mig att så i detalj minnas, hur denna tillverkningsprocedur tillgick, då arbetet utfördes helt för hand.”

Hur denna tillverkningsprocedur gick till återkommer jag till i nästa blad. /Anne-Marie

J. David Petterssons barndomshem i Sandviken.

J. David Pettersson

GAMMALDAGS JUL FÖR 2:A ÅRET

För andra året i rad samarrangerade hembygdsföreningen, bygdegårdsföreningen och Enhörna församling (nu Södertälje församling) julaktiviteter. Hembygdsföreningen hade gammaldags jul där vi visade hur julen kunde se ut förr i tiden. Vi hade även egen försäljning och Enhörna IF sålde granar mm utanför. Bygdegården hade julmarknad med många olika försäljare och i kyrkan kunde man sjunga julsånger tillsammans. Rekordmånga besökare bevistade dagen, i ett försök att beräkna mängden uppskattar vi att det kom drygt 800 besökare (mot förra årets ca 550). En fantastisk dag då man kunde promenera mellan våra olika aktiviteter!

/Mona

MOPEDVÄNNER

2019-års mopedrally går traditionsenligt av stapeln den 15 september.

Rallyt arrangeras av Enhörna Hembygdsförening tillsammans med Susanne och Pelle Höglund och Bernt Eriksson.

Har du frågor om rallyt kontakta:
Pelle telefon 070 525 91 23 eller Olle 070 844 15 76.

Passa på nu med att se över ditt fordon så att det är starklart till den 15 september.

Om du vill deltaga men inte har någon moppe finns det säkert moppevänner som har fordon att hyra/låna ut.

Hälsningar Susanne, Pelle, Bernt och Olle

KYRKSKOLAN I ÖVERENHÖRNA GAV UT EN TIDNING ”ENHÖRNINGEN” ÅR 1954

Här återges ännu en av de fina berättelserna ur tidningen.
/Anne-Marie

PÅSKKÄRINGEN

Det var en liten flicka, som hette Mi. Hon längtade så efter att påsken skulle komma, fastän det var bara två dar kvar. Mi tyckte, att minuterna gick som timmar. Men så kom hon på att hon skulle leka påskkäring.

Mi tog sin mammas halsduk och knöt den om huvudet. Sedan tog hon kvasten, som stod utanför huset. Mi satte sig på den. Men då började kvasten att flyga. ”Vad konstigt!” tänkte Mi. När hon vågade titta ner, tyckte hon, att allt var så litet.

Nu flög Mi över Mälaren och fick se en halvö. Det var Enhörna. Mi tyckte att Enhörnalandet var vackert. Hon flög över Överenhörna kyrka. Mi såg på samma gång en skock barn, och några av dem kände hon igen. Hon sa för sig själv: ”Där har vi Kjell, Hans och Björn och se där har vi självaste magistern.”

Mi flög vidare och kom till Årby. När hon tittade ner fick hon se en väg. ”Tänk om jag ramlar ner här! Då blir jag kanske överkörd,” tänkte hon. Hon blundade och när hon tittade upp igen, fick hon se att hon kommit till Aska affär. Då ville hon köpa litet snask, men hon hade inga pengar, så hon fick åka vidare.

Efter en stund kom hon till Lilla och Stora Väsby. Sen åkte hon till Rundqvists och såg ett par stora galtar, som gick ute. ”Tänk att ha sådana fula saker!” tänkte Mi. Nu började det bli mörkt och hon ville hem.

Och se! Kvasten vände.

Just då vaknade Mi. Hon hade drömt alltihop. Hon satt vid fönstret och längtade lika intensivt efter påsk igen.

*Kjell Andersson,
klass 4*

Illustration: Birgitta Nyberg

MINNESRUNA ÖVER BARBRO E SJÖSTRÖM

Vår kära hembygdsforskare och skribent Barbro E Sjöström har insomnat i en ålder av 82 år. Hon dog hastigt i sitt hem den 10 januari och begravdes den 1 februari i Överenhörna kyrka. Begravningskaffet var i hembygds museet, en plats som betydde mycket för Barbro.

Barbro föddes och levde sina första år på Nöttesta gård i Överenhörna. Familjen flyttade sedan till Turinge där Barbro växte upp. Hon utbildade sig till mentalsköterska och arbetade på olika sjukhus. Barbro bodde under en kortare period i Boden, men flyttade sedan till Uppsala där hon träffade sin blivande man Rolf. Efter skilsmässan flyttade Barbro till Vårsta för att 2004 flytta "hem" till Överenhörna.

Barbros far berättade mycket om händelser, platser, olika hantverk samt arbetssätt inom jordbruket. Han härstammade från en ö utanför Enhörnalandet, Jurstaholm, som varit bebodd av släktingar till Barbro sedan 1850-talet. Efter att ha lyssnat på alla hans berättelser bestämde sig Barbro 1978 för att skriva ner alla minnen. Det var starten på hennes hembygdsforskning.

Barbro fortsatte forskningen med att åka runt i Enhörna och intervjuar äldre enhörnabor. Hon skrev ner eller spelade in det de berättade. Eftersom hon då bodde i Uppsala hyrde hon under flera somrar olika bostäder i Enhörna så att hon hade nära till de personer som hon ville prata med. Barbro har samlat en skatt av berättelser från Enhörna och en oerhörd samling av faktaböcker att forska och hembygdsforska i.

Barbro har under många år även varit en flitig skribent i föreningens hembygdsblad och hon har skrivit tre av våra skrifter i vår skriftserie: Telefonhistoria, Fjärdingsmän och Slakthistorier. Hon har även skrivit en bok om Enhörnalivet. En fortsättning på denna och en bok om Emyhemmets historia var under bearbetning när Barbro gick bort och de kommer båda att ges ut postumt så småningom.

Då Barbro testamenterat allt, inklusive sin stora forskarskatt, till hembygdsföreningen var det också vi i styrelsen som ordnade med begravningen. Hon är, i enlighet med sina önskemål, jordfäst i familjegraven som finns direkt utanför kyrkporten vid Överenhörna kyrka, där även hennes föräldrar är begravda. Hennes gravsten kommer att se ut som föräldrarnas men spegelvänd och med texten Hembygdsforskaren Barbro E Sjöström.

BARBRO E SJÖSTRÖMS RUM "HEMBYGDSFORSKARRUMMET"

Kom och titta på vårt nya hembygdsforskarrum på övervåningen till Småskolan. Då Barbro testamenterade både möbler, prydadssaker, tavlor mm samt hela sitt bibliotek och sin stora hembygdsforskning har vi haft möjlighet att inreda ett rum i hennes anda... eller snarare två rum. I det gamla kommunalrummet (där kommunfullmäktige sammanträdde) har vi med Barbros möbler och litteratur inrett ett hembygdsforskarrum till hennes ära. I köket på övervåningen har Tomas och Lena Åkerlund renoverat rummet så att det passar Barbros matsalsmöbel. Där blir det ett litet sammanträdesrum. Det kvarvarande rummet är styrelsens arbetsrum, men även det kommer att innehålla delar av hembygdsforskningen. Ännu är inte allt detta klart, hembygdsforskarrummet är nästan klart och köket börjar ta form, i övrigt är allt i en väldig oreda. Vi renoverar, iordningställer och flyttar saker mellan olika rum mm mm. Men till Nationaldagsfirandet ska "allt" vara klart! Så kom och titta på våra nya rum till gagn för alla hembygdsintresserade! Rummen ska framledes kunna bokas! *VÄLKOMNA!*

Övervåningen på Småskolan är inte handikappanpassad, så vi kan dessvärre inte ta emot er som inte klarar en brant trappa! Detta är något vi just nu gnuggar våra geniknölar för att lösa! Vi räknar med att kunna söka pengar för att handikappanpassa den på något sätt och hoppas att vi inom en inte alltför avlägsen tid kan se till att ni alla kan ta del av våra snart nyöppnade lokaler.

AKTIVETER VÅR OCH FÖRSOMMAR

Busstur runt Enhörna med guidning, 5 maj. Anmälan till Anne-Marie Andersson (se nedan). OBS! Du som vill åka med, ange din mailadress och/eller mobiltelefon.

Kyrkvandring i Enhörnas kulturbygd

Söndagen den **19 maj** är det återigen dags för den traditionella kyrkvandringen i Enhörna. En gammal tradition som tas till vara för att förena hembygds historia med kyrkohistorien.

Årets vandring startar och slutar vid Ytterenhörna kyrka.
09.30 Serveras kaffe i Församlingshemmet.
10.00 Startar vi vår vandring som vi beräknar ta ca 3 tim.
Under promenaden tar vi en fikapaus och en kort andakt.

Frågor, kontakta:

Olle Karlsson 070 844 15 76 Hembygdsföreningen
Ann-Charlotte Sevén 070 941 59 04 Frikyrkoförsamlingen
Johan Lundgren 070 317 89 28 Enhörna församling
Välkomna! Enhörna församling, Enhörna
Frikyrkoförsamling och Enhörna Hembygdsförening
PS. Glöm inte att ta med egen "fikakorg" och dryck.

Nationaldagsfirande 6 juni

Åter dags för det traditionella nationaldagsfirandet, med tal och öppnande av museerna.

Stadsvandring 11 juni

Samling vid Överenhörna Kyrka.

Temadag om sjöfarten 16 juni

Åk till oss med Ejdern som går från Södertälje.

1800-talsvecka på Torekällberget, 28 - 29 juni

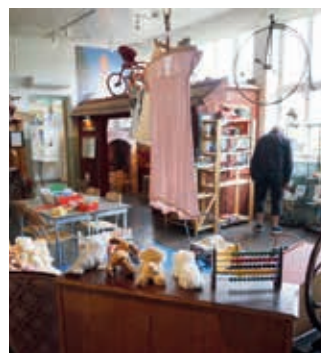
Kafferep, Ejdern går från Södertälje, 28 juli

Hembygdsmuseet öppet varje söndag 9/6 - 29/9

Museer, utställningar och fika, öppet 11 - 15

Sommarens specialutställningar är sjöfarts- (ny för i år), leksaks-, kyrko- och kartutställning.

Vi minns märklintåg, träbilar, dockor, dockvagnar, docksängar, dockskåp, lego och mycket annat. Har du något som du vill visa under leksaksutställningen och kanske låna ut hör av dig till Kicki Lindqvist eller Britt-Marie Gylefors så snart som möjligt.

Aktiviteter på Missionshuset

- 7/4 kl. 15 NÄRA-LIVET-samling med Jennifer Mc Shane, generalsekreterare för Min Stora Dag
13/4 kl. 9 - 13 Första Hjälpens och HLR-utbildning
27/4 kl. 10 - 15 Barnens Dag på Norrlöt
25/5 kl. 18 Nära-livet-kväll med f.d. kyrkoherden Maria Jacobs

Medlemsavgiften för år 2019 - snälla betala in snarast!

Medlemsavgiften går bl a till kostnader för drift och underhåll av Hembygdsmuseet, kostnader för framtagning och distribution av hembygdsbladet, skrifter mm. Vår ambition är att Enhörna, med sin speciella natur och historia, ska fortsätta vara kommunens "smultronställe". Som medlem hjälper du oss med det. Årsavgiften är 150:-/200:- (enskild/familj).
Tack önskar kassören.

ENHÖRNA HEMBYGDSFÖRENINGENS STYRELSE

Mona Elveskog, ordf.	070/214 55 01 (elveskog@telia.com)
Olle Karlsson, vice ordf.	070/844 15 76 (olov.karlsson@live.se)
Britt-Mari Gylefors, sekr	070/535 84 56 (b.gylefors@telia.com)
Anders Östensson, kassör	070/687 15 81 (andersostensson@hotmail.com)
Anne-Marie Andersson	070/672 42 46 (anne-marie.majhem@telia.com)
Kicki Lindqvist	070/990 40 83 (kickilindqvist1947@gmail.com)
Bengt Johansson	072/877 24 34 (iobjohansson@c-sam.nu)
Juha Nyberg	070/325 99 03 (juha.nyberg@linearis.se)

Stöd oss också genom att köpa våra skrifter, filmer och vy-/presentkort att ge bort som julgåvor eller presenter. De kan köpas på museet, på Norrlöts Handelsträdgård eller på Destination Södertälje (turistbyrå).

E · N · H · Ö · R · N · A

HEMBYGDSFÖRENING

Box 39, 151 28 Enhörna

Medlemsavgiften är 150/200:-/år (enskild/familj).

Plusgiro 23 89 45-0 | Swish 1234006839

Hembygdsmuseet håller öppet söndagar under juni - september 13.00 - 16.00.

Tag kontakt med någon i styrelsen om du vill besöka museet vid annan tidpunkt.

Besök föreningens hemsida:

www.hembygd.se/enhorna-hembygdsforening

